

โรคยอดฝักดาบ (Bakanae Disease)

เชื้อรา *Fusarium fujikuroi* Nirenberg
(*Fusarium moniliforme* J. Sheld)

อาการ

พบโรคในระยะกล้าถ้าอาการรุนแรง ถ้าอาการรุนแรงต้นกล้าจะแห้งตาย แต่มักพบกับข้าวอายุเกิน 15 วัน ระยะเริ่มแตกกอ ข้าวเป็นโรคจะต้นพอมสูง เต็มกว่ากล้าข้าวโดยทั่ว ๆ ไป ต้นข้าวพอมมีสีเขียวอ่อนซีด มักย่างปล้อง บางกรณีข้าวจะไม่ย่างปล้อง แต่รากจะเน่าช้าเวลาถอนมักจะขาดตรงบริเวณโคนต้น หากไม่รุนแรงอาการจะแสดงหลังจากย้ายไปปักดำได้ 15-45 วัน โดยที่ต้นเป็นโรคจะสูงกว่าข้าวปกติ ใบมีสีเขียวซีด เกิดรากแขนงที่ข้อลำต้นตรงระดับน้ำ บางครั้งพบกลุ่มเส้นใยสีชมพูตรงบริเวณข้อที่ย่างปล้องขึ้นมา ต้นข้าวที่เป็นโรคมักจะตายและมีน้อยมากที่อยู่รอดจนถึงออกรวง

การแพร่ระบาด

เชื้อราจะติดไปกับเมล็ด สามารถมีชีวิตในซากต้นข้าวและในดินได้เป็นเวลาหลายเดือน พบว่า หญ้าชันกาด เป็นพืชอาศัยของโรค

การป้องกันกำจัด

- หลีกเลี่ยงการนำเมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่เคยเป็นโรคระบาดมาปลูก
- คลุกเมล็ดพันธุ์ข้าวด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น แมนโคเซ็บ อัตรา 3 กรัมต่อเมล็ด 1 กิโลกรัม หรือแช่เมล็ดข้าวเปลือกก่อนหุ้มข้าวให้งอกก่อนปลูก ด้วยสารละลายของสารป้องกันกำจัดเชื้อราดังกล่าวในอัตรา 30 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือแช่เมล็ดข้าวในสารละลายโซเดียมคลอไรด์ไฮโปคลอไรท์ (คลอโรกซ์)
- ความเข้มข้น 5 เปอร์เซ็นต์หรือ คลอโรกซ์ อัตรา 1 : น้ำ 9 ส่วน
- ควรกำจัดต้นข้าวที่เป็นโรคโดยการถอนและเผาทิ้ง เนื่องจากสปอร์ของเชื้อราสามารถปลิวไปตกบนรวงข้าวอื่น

ที่มา : กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว

จัดทำโดย : สำนักงานเกษตรอำเภอพระนครศรีอยุธยา

โรคใบขีดโปรงแสง

เชื้อแบคทีเรีย *Xanthomonas oryzae* pv. *oryzicola* (Fang et al.) Swings et al.

อาการ

โรคนี้เป็นได้ตั้งแต่ระยะข้าวแตกกอจนถึงออกรวง อาการปรากฏที่ใบ เริ่มแรกเห็นเป็นขีดซ้ายยาวไปตามเส้นใบ ต่อมาค่อยๆ เปลี่ยนเป็นสีเหลืองหรือส้ม เมื่อแผลขยายรวมกันก็จะเป็นแผลใหญ่ แสงสามารถทะลุผ่านได้ และพบแบคทีเรียในรูปหยดน้ำสีเหลืองคล้ายยางสนกลมๆ ขนาดเล็กเท่าหัวเข็มหมุดปรากฏอยู่บนแผล ความยาวของแผลขึ้นอยู่กับความต้านทานของพันธุ์ข้าว และความรุนแรงของเชื้อ ในพันธุ์ที่อ่อนแอต่อโรค แผลจะขยายจนใบไหม้ไปถึงกาบใบ ลักษณะของแผลจะคล้ายคลึงกับเกิดบนใบ ส่วนในพันธุ์ต้านทาน จำนวนแผลจะน้อยและแผลจะไม่ขยายตามความยาวของใบ รอบๆ แผลจะมีสีน้ำตาลดำ

การแพร่ระบาด

ในสภาพที่มีฝนตก ลมพัดแรง จะช่วยให้โรคแพร่ระบาดอย่างกว้างขวางรวดเร็ว และถ้าสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ใบข้าวที่แตกใหม่ อาจไม่แสดงอาการโรคเลย

การป้องกันกำจัด

- ในดินที่อุดมสมบูรณ์ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนมาก
- ไม่ควรปลูกข้าวแน่นเกินไปและอย่าให้ระดับน้ำในนาสูงเกินควร

ฉบับที่ 19/2567 วันที่ 21 พฤษภาคม 2567

ใบจุดสีน้ำตาล (Brown Spot Disease)

เชื้อรา *Bipolaris oryzae*

อาการ

ผลที่ใบข้าว พบมากในระยะแตกกอมีลักษณะเป็นจุดสีน้ำตาล รูปกลมหรือรูปไข่ ขอบนอกสุดของผลมีสีเหลือง มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1 มิลลิเมตร ผลที่มีการพัฒนาเต็มที่ขนาดประมาณ 1-2 X 4-10 มิลลิเมตร บางครั้งพบผลไม่เป็นวงกลมหรือรูปไข่ แต่จะเป็นรอยเปื้อนคล้ายสนิม กระจัดกระจายทั่วไปบนใบข้าว ผลยังสามารถเกิดบนเมล็ดข้าวเปลือก (โรคเมล็ดต่าง) บางผลมีขนาดเล็ก บางผลอาจใหญ่คลุมเมล็ดข้าวเปลือก ทำให้เมล็ดข้าวเปลือกสกปรก เสื่อมคุณภาพ เมื่อนำไปสีข้าวสารจะหักง่าย

การแพร่ระบาด

เกิดจากสปอร์ของเชื้อราปลิวไปตามลม และติดไปกับเมล็ด "การปลูกข้าวแบบต่อเนื่อง ไม่พักดินและขาดการปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มการระบาดของโรคอาการใบจุดสีน้ำตาลที่ใบ"

การป้องกันกำจัด

- ใช้พันธุ์ต้านทานที่เหมาะสมกับสภาพท้องที่ และโดยเฉพาะพันธุ์ที่มีคุณสมบัติต้านทานโรคใบสีส้ม เช่น
- ภาคกลางใช้พันธุ์ปทุมธานี 1 ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้พันธุ์เหนียวสันป่าตองและหางยี 71
- ปรับปรุงดินโดยการไถกลบฟาง หรือเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดินโดยการปลูกพืชปุ๋ยสด หรือปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อช่วยลดความรุนแรงของโรค
- คลุกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูกด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น แมนโคเซ็บ หรือคาร์เบนดาซิม+แมนโคเซ็บ อัตรา 3 กรัม / เมล็ด 1 กิโลกรัม
- ใส่ปุ๋ยโปแตสเซียมคลอไรด์ (0-0-60) อัตรา 5-10 กิโลกรัม / ไร่ ช่วยลดความรุนแรงของโรค
- กำจัดวัชพืชในนา ดูแลแปลงให้สะอาด และใส่ปุ๋ยในอัตราที่เหมาะสม
- ถ้าพบอาการของโรคใบจุดสีน้ำตาลรุนแรงทั่วไป 10 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ใบในระยะข้าวแตกกอ หรือในระยะที่ต้นข้าวตั้งท้องใกล้ออกรวง เมื่อพบอาการใบจุดสีน้ำตาลที่ใบจริงในสภาพฝนตกต่อเนื่อง อาจทำให้เกิดโรคเมล็ดต่าง ควรพ่นด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น คาร์เบนดาซิมแมนโคเซ็บ โพรพิโคนาโซล ทีบูโคนาโซล ครีโซซิม-เมทิล หรือ คาร์เบนดาซิม+แมนโคเซ็บ ตามอัตราที่ระบุ

หนอนกระทู้ผัก ในพืชตระกูลกะหล่ำ

กระทู้ผัก

สภาพอากาศในช่วงนี้อากาศร้อนชื้น ฝนตกเป็นบางแห่ง เตือนผู้ปลูกพืชตระกูลกะหล่ำ (เช่น กวางตุ้ง คะน้า) ในระยะ ระยะสร้างลำต้นและใบ รับมือหนอนกระทู้ผัก หนอนวัยแรกเข้าทำลายเป็นกลุ่ม ต่อมาการทำลายรุนแรงขึ้น เนื่องจากเป็นหนอนที่มีขนาดใหญ่ และกัดกินใบพืชอย่างรวดเร็ว การเข้าทำลายมักเกิดเป็นหย่อมๆ ตามจุดที่ตัวเต็มวัยเพศเมียวางไข่ พบการระบาดตลอดปี

แนวทางป้องกัน/แก้ไข

- ใช้วิธีเขตกรรม เช่น การไถตากดิน และการเก็บเศษซากพืชอาหาร เพื่อฆ่าตัดแต่ เป็นการลดแหล่งสะสมและขยายพันธุ์
- ใช้วิธีกล เช่น เก็บกลุ่มไข่และหนอนไปทำลาย ช่วยลดการระบาดลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย
- ใช้โรงเรือนตาข่ายไนล่อน หรือปลูกผักกางมุ้ง โดยการปลูกผักในโรงเรือนที่คลุมด้วยตาข่ายไนล่อนขนาด ๑๖ ช่องต่อตารางนิ้ว (MESH) สามารถป้องกันการเข้าทำลายของหนอนกระทู้ผักได้ดี
- ในระยะหนอนขนาดเล็กและมีการระบาดน้อย พ่นด้วยเชื้อแบคทีเรียบาซิลลัส ทูริงเยนซิส BACILLUS THURINGIENSIS (BT) อัตรา ๖๐-๑๐๐ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร
- พ่นสารฆ่าแมลงกลุ่มยับยั้งการลอกคราบ เช่น คลอร์ฟลูอาซารอน ๕% อีซี อัตรา ๔๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ ลูเฟนนูรอน ๕% อีซี อัตรา ๓๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร
- สารฆ่าแมลงที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันกำจัด เช่น คลอพินาเพอร์ ๑๐% เอสซี อัตรา ๓๐-๔๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ อินดอกซาคาร์บ ๑๕% เอสซี อัตรา ๑๕-๓๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ อีมาเมกตินเบนโซเอต ๑.๙๒% อีซี อัตรา ๑๕-๒๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ ไซแอนทรานิลิโพรล ๑๐% โอดี อัตรา ๔๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ควรใช้เมื่อหนอนมีขนาดเล็ก หากระบาดมากให้ใช้อัตราสูง และช่วงเวลาพ่นถี่ขึ้น ควรใช้สลับกลุ่มสาร และใช้ไม่เกิน ๒-๓ ครั้งต่อฤดู เมื่อการระบาดลดลงให้ใช้สารจุลินทรีย์สลับเพื่อหลีกเลี่ยงการสร้างความต้านทาน

ที่มา: สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร

จัดทำโดย: สำนักงานเกษตรอำเภอพระนครศรีอยุธยา